

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

จากงานวิจัยเกี่ยวกับวรรณยุกต์ที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาวรรณยุกต์ของภาษาใดๆ ก็ตาม เป็นการศึกษาวรรณยุกต์ในระดับคำเดี่ยว เพราะสะดวกในการเก็บข้อมูลโดยใช้ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของ วิลเลียม เจ. เกตน์ (William J. Gedney : 1972) อีกทั้งคำเดี่ยวที่ได้ก็ง่ายในการวิเคราะห์ด้วยการฟัง หรือการใช้เครื่องมือ ซึ่งในความเป็นจริงของภาษา ผู้พูดไม่ได้พูดเป็นคำๆ นอกจากในกรณีที่พูดแบบเน้นย้ำ ซึ่งไม่ใช่เป็นการพูดแบบธรรมดา ดังที่ กัลยา ติงศภักดิ์ (Kalaya Tingsabadh, Lecture) ได้พบจากการศึกษาภาษาถิ่นที่ จ. สุพรรณบุรี ดังนี้

... An impressionistic review of the data showed that while connected speech sounded natural, citation forms sounded emphatic and unnatural. Moreover, it is generally known that as far as styles are concerned the citation style rarely occurs in everyday speech, found only in single-word answers, and the pronunciation in this style is usually deliberate and even exaggerated. Consequently, I came to the conclusion that tonal realizations in connected speech should be regarded as the type that represents the true picture of the Suphanburi Thai tone system. . .

ดังนั้น การศึกษาเฉพาะคำเดี่ยวจึงไม่สามารถอธิบายธรรมชาติที่แท้จริงของภาษาได้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจอยากทราบว่าในการพูดที่เป็นแบบธรรมชาติ เช่นในการพูดแบบคำพูดต่อเนื่องนั้น สัมผัสของวรรณยุกต์ในภาษา จะเป็นอย่างไรบ้าง คืออาจจะเหมือน หรืออาจจะแตกต่างออกไปจากสัมผัสของวรรณยุกต์ในคำเดี่ยว

สาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษารรณยุกต์ของภาษาลาวแฉ้วที่ ต. ทองเอน จ. สิงห์บุรี ก็เนื่องมาจากผู้วิจัยเป็นคนจังหวัดสิงห์บุรี และทราบว่ากลุ่มผู้พูดภาษาลาวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัด แต่น่าเสียดายที่มีแนวโน้มว่าภาษาลาวนี้จะสูญหายไปไม่ช้า เนื่องจากผู้ที่พูดภาษานี้จะมีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไปและได้มีการติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น ดังนั้นหากได้มีการศึกษาไว้เป็นหลักฐานจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

ศึกษาและเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาลาวแฉ้ว ในคำเดี่ยว คำสองพยางค์ และในคำพูดต่อเนื่อง

สมมติฐานของการวิจัย

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคำเดี่ยว แตกต่างจากสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคำสองพยางค์ และในคำพูดต่อเนื่อง

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเฉพาะสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคำเดี่ยว คำสองพยางค์ และในคำพูดต่อเนื่องแบบบอกเล่า แบบคำถาม และแบบเน้นย้ำ ของภาษาลาวแฉ้วที่ ต. ทองเอน อ. อินทร์บุรี จ. สิงห์บุรี โดยผู้บอกภาษา 3 คน โดยจะไม่ศึกษาเรื่องของการ้องเสียง และไม่ศึกษาคำหรือพยางค์เหล่านี้ซึ่งไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มวรรณยุกต์ได้ คือ

1. คำในกล่องวรรณยุกต์ที่มีรูป B4 แต่ออกเสียงเป็น C1 เช่น เที้ยว คำ ฒ่า ฯลฯ
2. คำลงท้าย (final particle) เช่น เนี่ยะ เก๊าะ เนาะ เฮอะ ฯลฯ

3. คำหรือข้อความแสดงคำถาม (question particle) เช่น ป๋ แหนป ป๋อู้ หรือ ๖ลา
4. คำซ้ำ เช่น คักคัก ๖ลา
5. พยางค์แรกของคำสองพยางค์ที่ประกอบด้วย พยัญชนะต้นและสระ อะ เช่น ขนม ขนุน สมัย ๖ลา
6. คำว่า "ก็ "

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในคำเดี่ยว คำสองพยางค์ และในคำพูดต่อเนื่องแบบบอกเล่า แบบคำถาม และแบบเน้นย้ำ ของภาษาลาวแง้ว ที่ ต.ทองเอน
2. ทำให้ทราบการแปรของวรรณยุกต์ในคำสองพยางค์ และในคำพูดต่อเนื่องทั้ง 3 แบบ ทั้งในแง่ปัจจัยที่ทำให้เกิดการแปร และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่แปรไปจากคำเดี่ยว
3. เป็นแนวทางในการศึกษาสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในคำสองพยางค์ และคำพูดต่อเนื่องในภาษาอื่นๆ
4. เป็นแนวทางในการศึกษาภาษาศาสตร์ด้านอื่นๆ

คำจำกัดความและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ภาษาลาว	หมายถึง ภาษาลาวแง้วที่พูดที่ ต. ทองเอน อ. อินทร์บุรี จ. สิงห์บุรี
คำเดี่ยว	หมายถึง คำพยางค์เดี่ยว ที่ออกเสียงโดดๆ และมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง
คำสองพยางค์	หมายถึง คำประสม ที่มีจำนวน 2 พยางค์

คำพูดต่อเนื่อง	หมายถึง คำพูดที่ได้จากการเล่าเรื่อง หรือบทสนทนาต่างๆ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีการหยุดเว้นระยะปรากฏที่ต้นและท้ายข้อความ
คำพูดต่อเนื่องแบบบอกเล่า	หมายถึง คำพูดต่อเนื่องที่เป็นการเล่าเรื่อง ชี้แจงอธิบายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ เช่น การเล่าเรื่อง การทำนา ชิวประวัติ หรือ กิจวัตรประจำวัน ซึ่งรูปประโยคในคำพูดต่อเนื่องแบบนี้ อาจเป็นรูปประโยคบอกเล่า หรือปฏิเสธก็ได้
คำพูดต่อเนื่องแบบคำถาม	หมายถึง คำพูดต่อเนื่องที่เป็นการถาม ซึ่งอาจเป็นการถามเพื่อต้องการคำตอบ หรือเป็นการถามเพื่อแสดงความขัดแย้ง เช่น การไม่เห็นด้วย ไม่เชื่อ หรือต้องการประชดประชัน เป็นต้น
คำพูดต่อเนื่องแบบเน้นย้ำ	หมายถึง คำพูดต่อเนื่องที่แสดงความเน้นย้ำเพื่อยืนยัน หรือให้ความสำคัญแก่ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นพิเศษ หรือเพื่อแสดงการเน้นย้ำเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้พูด เช่น เน้นย้ำ ตำนาน ประชดประชัน เป็นต้น
สัญลักษณ์	หมายถึง สัญลักษณ์ทางเสียง
สัญลักษณ์ธรรมดา (unmarked)	หมายถึง สัญลักษณ์ที่ปรากฏจำนวนมากครั้งกว่าสัญลักษณ์อื่นๆ เป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏโดยทั่วไป
สัญลักษณ์ไม่ธรรมดา (marked)	หมายถึง สัญลักษณ์ที่ปรากฏจำนวนน้อยครั้ง เป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏเฉพาะที่
/ /	หมายถึง สัญลักษณ์ที่เกิดภายในเครื่องหมายแทนหน่วยเสียง

[] หมายถึง สัญลักษณ์ที่เกิดภายในเครื่องหมายแทนเสียง

สัญลักษณ์แทนพยางค์ลักษณะต่างๆ

- o หมายถึง พยางค์ที่ไม่ได้ลงเสียงหนัก
- | หมายถึง พยางค์ที่ลงเสียงหนัก
- || หมายถึง พยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ

สัญลักษณ์แทนวรรณยุกต์ทั้ง 9 วรรณยุกต์ ได้แก่

ว.1, ว.2, ว.3, ว.4, ว.5, ว.6, ว.7, ว.8, ว.9

สัญลักษณ์แทนสัทลักษณะของวรรณยุกต์

ก) ตัวเลขแสดงระดับขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ อาจประกอบด้วยเลข 2 ตัว หรือ 3 ตัว โดยตัวแรกแสดงถึงจุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์ และตัวสุดท้ายแสดงถึงจุดสิ้นสุดของเสียงวรรณยุกต์ ส่วนเลขตัวกลางแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงระหว่างจุดเริ่มต้นกับจุดสิ้นสุด โดยได้แบ่งระดับเสียงเป็น 5 ระดับด้วยกัน คือ

- 1 หมายถึง ต่ำ
- 2 หมายถึง กลางค่อนข้างต่ำ
- 3 หมายถึง กลาง
- 4 หมายถึง กลางค่อนข้างสูง
- 5 หมายถึง สูง

ตัวอย่าง เสียง 25 หมายถึง เสียงกลางค่อนข้างต่ำขึ้นสูง

เสียง 112 หมายถึง เสียงต่ำคงระดับขึ้นถึงกลางค่อนข้างต่ำ

ข) เส้นแสดงลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ ใช้ในการเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียง ว่ามีลักษณะการขึ้นหรือตกอย่างไร การใช้เส้นแสดงลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ ประกอบการใช้สัญลักษณ์ด้วยตัวเลข จะช่วยให้เห็นสัทลักษณะของวรรณยุกต์ได้ชัดเจนขึ้น ดังเช่น เสียง 343 หมายถึง เสียงกลางขึ้นถึงกลางค่อนข้างสูงแล้วตกถึงกลาง ถ้าเขียนเส้นแสดงประกอบจะทำให้เห็นว่าช่วงขึ้นหรือช่วงตก มีความแตกต่างกันอย่างไร เช่น \uparrow แสดงว่าเสียง 343 นี้มีความเข้มของเสียง (intensity) ช่วงขึ้นมากกว่าเสียงช่วงตก และหากพิจารณาในแง่ของระยะเวลาที่ใช้ในการเปล่งเสียงนี้ (duration) พบว่าช่วงที่เป็นเสียงขึ้นใช้เวลามากกว่าช่วงที่เป็นเสียงตก

ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดสิงห์บุรี

ที่ตั้ง จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งอยู่ทางภาคกลางของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือ ตามเส้นทางถนนสายเอเชีย ประมาณ 140 กิโลเมตร หรือตามลำแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นระยะทางประมาณ 160 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อ. สรรพยา จ. ชัยนาท และ อ. ตาศลี จ. นครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อ. บ้านหมี่ และ อ. ท่าเรือ จ. ลพบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ อ. ไชโย อ. โพธิ์ทอง และ อ. แสงหา จ. อ่างทอง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อ. สรรค์บุรี จ. ชัยนาท และ อ. เดิมบางนางบวช จ. สุพรรณบุรี

เขตการปกครอง มี 6 อำเภอ คือ

อำเภอเมืองสิงห์บุรี	มี 8 ตำบล 51 หมู่บ้าน
อำเภออินทร์บุรี	มี 10 ตำบล 103 หมู่บ้าน
อำเภอพรหมบุรี	มี 7 ตำบล 39 หมู่บ้าน
อำเภอบางระจัน	มี 8 ตำบล 72 หมู่บ้าน
อำเภอดำรงราษฎร์	มี 6 ตำบล 58 หมู่บ้าน
อำเภอท่าช้าง	มี 3 ตำบล 19 หมู่บ้าน

(ดูแผนที่จังหวัด ภาพที่ 1 หน้า 8)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อำเภออินทร์บุรี

ที่ตั้ง เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านและมีคลองชลประทานเข้าถึงพื้นที่ไร่นาของราษฎรในหมู่บ้าน และตำบลเป็นส่วนมาก จึงเหมาะแก่การเกษตรและเพาะปลูก

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อ. สรรพยา จ. ชัยนาท

ทิศใต้ ติดต่อกับ อ. เมือง จ. สิงห์บุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อ. สรรค์บุรี จ. ชัยนาท

(ดูแผนที่ อำเภออินทร์บุรี ภาพที่ 2 หน้า 10)

ประชาชนใน อ.อินทร์บุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร คือ ภาษาไทย ภาษาลาวแฉัง และภาษาจีน โดยเฉพาะภาษาลาวแฉัง เป็นภาษาที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวันของคนไทยกลุ่มหนึ่ง ที่เรียกกันว่าคนไทยเชื้อสายลาว ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปในเขต อ.อินทร์บุรี โดยเฉพาะที่ ต. ทองเอน เกือบทั้งตำบล ที่ ต. ท่างาม และที่ ต. อินทร์บุรี (ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 หน้า 23) คนไทยที่อยู่ในเขตอื่นๆของ จ.สิงห์บุรี เรียกคนลาวที่นี่ว่า ลาวทองเอน เนื่องจากมีผู้พูดภาษาลาวเป็นจำนวนมากอยู่ที่ ต.ทองเอน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติความเป็นมาและภูมิหลังของลาวแง้ว

จากการสอบถามผู้รู้และผู้สูงอายุในหมู่บ้านต่างๆ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวลาวแง้วที่ ต. ทองเอน พอสรุปได้ว่า คนลาวกลุ่มนี้น่าจะอพยพเข้ามาในประเทศไทยในช่วงระหว่างปี 2369-2370 (ม.ร.ว. แสงโสม เกษมศรี และ วิมล วงศ์พิพัฒน์ 2523 : 107-119) เมื่อเจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้อพยพไปปราบถึง 2 ครั้ง โดยให้ทำลายอาณาจักรเวียงจันทน์เสีย เพื่อมิให้ตั้งตัวแข็งข้อได้อีก แล้วจึงให้กวาดต้อนผู้คนมาไว้ตามหัวเมืองต่างๆ รอบๆ กรุงเทพฯ ซึ่งเมื่อได้คำนวณอายุของบรรพบุรุษของชาวลาวแง้วใน อ. อินทร์บุรี ก็ใกล้เคียงกันมาก*

ตามคำบอกเล่าของผู้สูงอายุหลายท่านกล่าวว่า เดิมทีได้อพยพเข้ามาและตั้งรกรากอยู่ที่บ้านสิงห์ ต. โพนางเสือ (บริเวณวัดสาธุ อ. บางระจัน จ. สิงห์บุรี ปัจจุบันนี้) ต่อมาได้ย้ายขึ้นมาตอนเหนือตามเส้นทางของแม่น้ำเจ้าพระยา และได้มาอยู่ที่แถบวัดม่วง วัดโพธิ์ศรี ของ ต. อินทร์บุรี หรือที่เรียกว่า บ้านบางกะปิ แต่เนื่องจากต้องการหาที่ทำไร่ ทำนา จึงได้ขยับขยายออกมาจากบริเวณลุ่มแม่น้ำไปหาที่ทำกินใหม่ โดยเข้าภาคทาง ตัดต้นไม้ ปรับสภาพจากป่าให้เป็นที่นา ที่สวน ซึ่งปัจจุบันที่บริเวณนั้น ก็คือ ต. ทองเอน นั่นเอง ชื่อหมู่บ้านในตำบลนี้ได้แสดงว่าเมื่อก่อนคงจะมีป่าไผ่เป็นจำนวนมาก เช่น ชื่อหมู่บ้านไผ่ล้อม ไผ่ดำ เป็นต้น

เป็นที่น่าสนใจที่คำว่า "แง้ว" จากคำบอกเล่าของพ่อเผ่ายอด พรหมศรี** ที่ว่าคำว่า "แง้ว" หมายถึง คำเรียกคนลาวที่อยู่ในชนบทนอกเมืองหลวง เนื่องจากในหมู่บ้านไม่มีผู้ใดทราบแน่ชัดว่า ตัวเองเป็นลาวอะไร บ้างก็ว่าเป็นลาวมาจากเวียงจันทน์ บ้างก็ว่าเป็นลาวครั้ง บ้างก็ว่าเป็นลาวหลวงพระบาง แต่จากการศึกษา

*ดู นงนุช ปึงเผ่าพันธ์ 2527 : 16-18

** จากการสอบถามของ นงนุช ปึงเผ่าพันธ์ ปัจจุบันพ่อเผ่ายอดได้เสียชีวิตไปแล้ว เมื่ออายุได้ 96 ปี

ภาษาลาวแจ้วของ วิลลิสก์ซัน เดชะ (2530) สักลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแจ้วที่ อ. ท่าตะโก แตกต่างจากสักลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแจ้วที่ ต. ทองเอนมาก แต่ผู้บอกภาษามอง วิลลิสก์ซัน เรียกตัวเองว่าลาวแจ้ว จึงอาจเป็นไปตามคำบอกเล่าของพ่อเผ่าขอดว่า ลาวแจ้ว ก็คือลาวที่อยู่ในชนบท ซึ่งก็อาจเป็นลาวอะไรก็ได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เจ.มาร์วิน บราวน์ (J. Marvin Brown : 1985) ศึกษาภาษาตระกูลไตซึ่งประกอบด้วยภาษาถิ่นย่อยทั้งสิ้น 60 ภาษา ซึ่งภาษาถิ่นย่อยเหล่านี้จัดอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลไตสาขาย่อยตะวันตกเฉียงใต้ของ ฟัง ไท ลี (Fang Kuei Li : 1959) บราวน์ได้จัดกลุ่มภาษาเหล่านี้เป็น 7 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มชาน (Shan) ซึ่งพูดในรัฐชานของพม่า โดยศึกษาภาษาที่พูดที่ อ. เมือง จ. เชียงราย ซึ่งบรรพบุรุษอพยพมาจากเชียงตุง
2. กลุ่มไทยถิ่นเหนือ (Northern Thai) พูดที่ภาคเหนือของประเทศไทย ศึกษาภาษาที่พูดที่ อ. เมือง จ. เชียงราย แพร่ น่าน ลำปาง และเชียงใหม่
3. กลุ่มผวน (Phuan) พูดกระจัดกระจายในบริเวณภาคกลางของประเทศไทยแถบ จ. ลพบุรี ศึกษาภาษาที่พูดที่ อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี
4. กลุ่มไทยถิ่นกลาง (Central Thai) พูดในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ศึกษาภาษาที่พูดที่ กรุงเทพฯ อ. อุ้มกอง จ. สุพรรณบุรี และ อ. เมือง จ. โคราช
5. กลุ่มผู้ไท (Phu Thai) พูดบริเวณนอกเมืองของ จ. สกลนคร และ นครพนม โดยศึกษาภาษาที่พูดที่ อ. เมือง และ อ. วานรนิวาส จ. สกลนคร
6. กลุ่มลาว (Lao) พูดที่ภาคอีสานของประเทศไทย และบางส่วนของลาว ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ

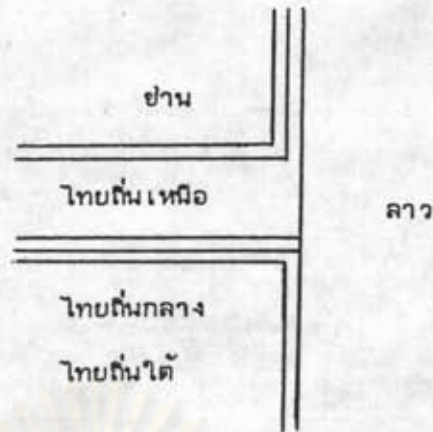
6.1 กลุ่มย่อยหลวงพระบาง ซึ่งพูดที่หลวงพระบาง เรื่อยลงมาตาม ลุ่มแม่น้ำโขงถึงบริเวณ จ. เลย โดยศึกษาภาษาในกลุ่มนี้ที่พูดที่ หลวงพระบาง แก่นท้าว ไชยบุรี อ. ต่านซ้าย และ อ. เมือง จ. เลย

6.2 กลุ่มย่อยเวียงจันทน์ พูดโดยทั่วไปบริเวณภาคอีสานของประเทศไทย และภาคกลาง ภาคใต้ ของลาว โดยศึกษาภาษาที่พูดที่ ทุกรวม เวียงจันทน์ สุวรรณเขต ประเทศลาว อ. หล่มสัก จ. เพชรบูรณ์ อ. คอนสวรรค์ อ. เมือง จ. ชัยภูมิ อ. เมือง อ. ชัยบุรี อ. พนมไพร จ. ร้อยเอ็ด อ. เมือง จ. หนองคาย อ. เมือง อ. วาปีปทุม จ. มหาสารคาม อ. บัวใหญ่ อ. โนนเพชร จ. โคราช อ. เมือง อ. ม่วงสามสิบ อ. ยโสธร อ. คำเมืองแก้ว จ. อุบล อ. สหัสขันธ์ จ. กาฬสินธุ์ อ. ประจันตคาม จ. ปราจีนบุรี อ. เมือง จ. ขอนแก่น อ. เมือง จ. อุตร อ. เมือง จ. ศรีสะเกษ อ. ท่าตูม จ. สุรินทร์

6.3 กลุ่มย่อยย่อย พูดบริเวณในตัวเมือง จ. สกลนคร และนครพนม ศึกษาภาษาที่พูดที่ อ. เมือง จ. สกลนคร

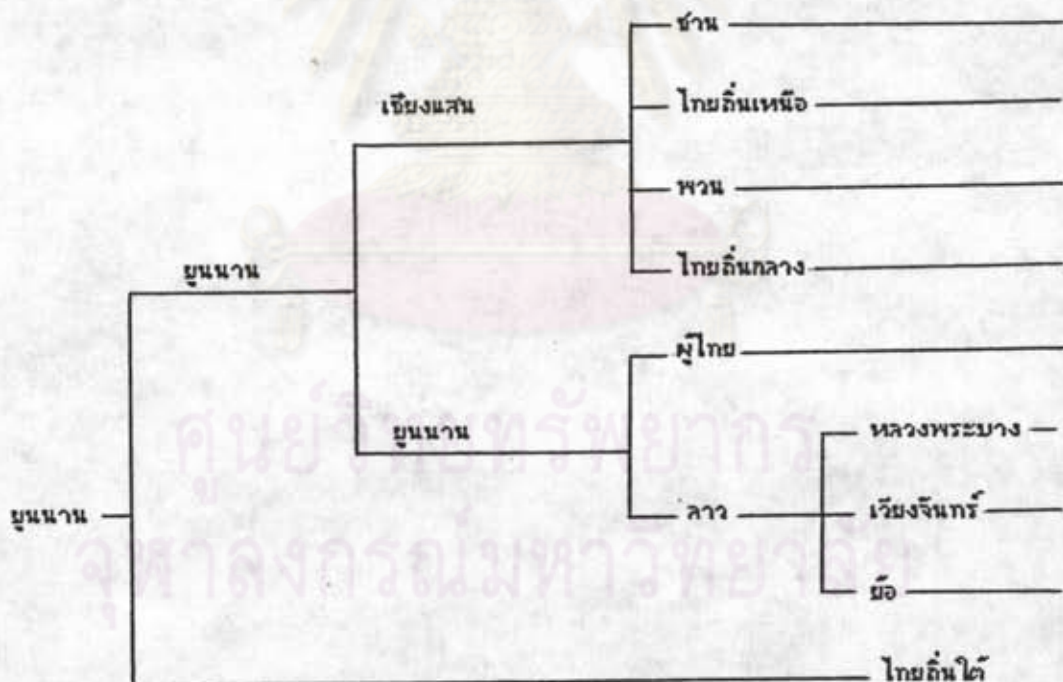
7. กลุ่มไทยถิ่นใต้ (Southern Thai) พูดที่บริเวณภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่พูดบริเวณชายแดนไทยกับมาเลเซีย โดยศึกษาภาษาที่พูดที่ อ. ตากใบ จ. นราธิวาส และอีกกลุ่มก็คือ ภาคใต้ทั่วไป โดยศึกษาภาษาที่พูดที่ อ. เมือง จ. ชุมพร อ. เมือง จ. ระนอง อ. ไชยา อ. เกาะสมุย จ. สุราษฎร์ธานี อ. หลังสวน อ. สวี จ. ชุมพร อ. ตะกั่วป่า จ. พังงา อ. เมือง จ. ภูเก็ต อ. เมือง จ. กระบี่ อ. เมือง อ. ทุ่งสง อ. หัวไธ จ. นครศรีธรรมราช อ. เมือง จ. ตรัง อ. คานยมน จ. พัทลุง อ. เมือง อ. ระโนด จ. สงขลา อ. เมือง จ. ยะลา อ. เมือง จ. สตูล

จากกลุ่มภาษาทั้ง 7 กลุ่มข้างต้น บรรานี้ได้จัดภาษาถิ่นย่อยใน 7 กลุ่มนั้น เป็น 5 สาขา ตามความเข้าใจของการใช้ภาษาในการติดต่อกัน และการจัดแบบนี้ แสดงความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์อย่างคร่าวๆ อีกด้วย คือ ถ้ามีจำนวนเส้นระหว่างภาษาน้อย ก็แสดงว่าสามารถใช้ภาษาติดต่อกันเข้าใจได้ง่ายกว่าที่มีเส้นระหว่างภาษามาก

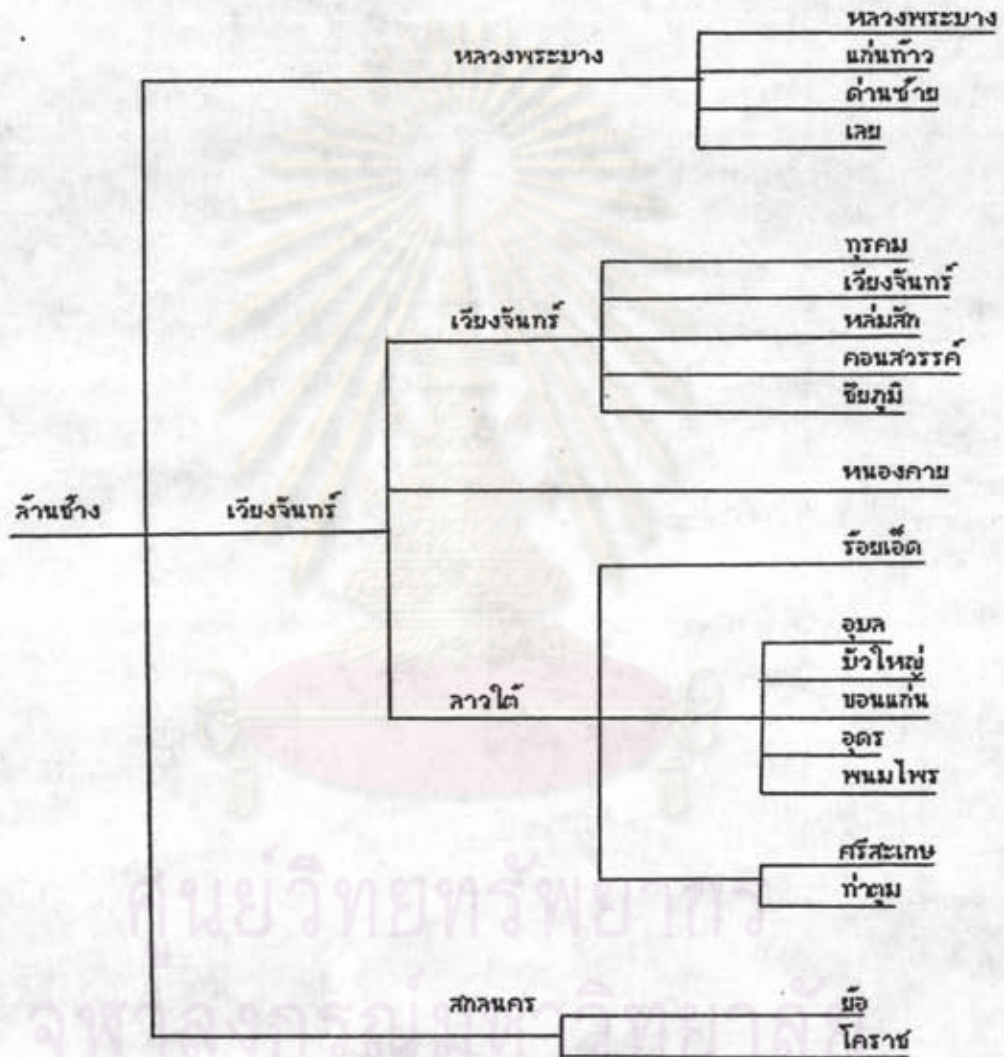
ภาพที่ 3 : แผนภูมิการแบ่งภาษา 7 กลุ่มออกเป็น 5 สาขามองบรวาน์

จากแผนภูมินี้จะเห็นว่า ไทยถิ่นกลาง อยู่ห่างจากฐานมากที่สุด (มี 5 เส้น) แต่ถ้าหากดูตามความสัมพันธ์กันทางด้านเชื้อสายจะตรงกันข้าม เพราะไทยถิ่นกลางจะใกล้ชิดกับฐานมากกว่าไทยถิ่นใต้ ดูแผนภูมิข้างล่าง

ภาพที่ 4 : แผนภูมิการแบ่งภาษาโดยใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ทางเชื้อสายของบรวาน์ (ดัดแปลงจาก บรวาน์ 1985: 253)

หากพิจารณาในกลุ่มลาว บรรานันได้แยกไว้เป็น 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มหลวงพระบาง กลุ่มเวียงจันทน์ และกลุ่มย่อย ดุแผนภูมิข้างล่าง

ภาพที่ 5 : แผนภูมิการแบ่งภาษาโดยใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย สาขาล้านช้างของบรรานัน (ดัดแปลงจากบรรานัน 1985: 144)

ถึงแม้ว่า บรรานัน จะไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาษาลาวแจ้วโดยตรง แต่จากการจัดกลุ่มภาษาของบรรานัน อาจให้คำตอบแก่ผู้วิจัยได้ว่า ภาษาลาวแจ้วที่ผู้วิจัยศึกษานี้ น่าจะจัดให้อยู่ในกลุ่มภาษากลุ่มไตของบรรานันได้

นอกจากความสนใจทางด้านสัทลักษณะของวรรณยุกต์แล้ว ผู้วิจัยยังใคร่อยากทราบว่าคนลาวกลุ่มนี้อพยพมาจากประเทศลาวเมื่อประมาณ 160 ปีมาแล้วนั้น มาจากบริเวณไหนของประเทศลาว โดยใช้ความคล้ายคลึงกันของระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ทั้งนี้เพราะคนลาวกลุ่มนี้ก็ไม่ทราบแน่ชัดว่าบรรพบุรุษของตนมาจากบริเวณใดของประเทศลาว บางคนคิดว่าบรรพบุรุษของตนมาจากเวียงจันทน์ และบางคนคิดว่ามาจากหลวงพระบาง เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าเมื่อนำผลจากการวิจัยของผู้วิจัยไปเปรียบเทียบกับงานของ บรรานัน ก็จะทำให้ได้คำตอบว่าพวกลาวแจ้วนี้มาจากบริเวณไหนของประเทศลาวได้

จากงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาลาวในภาคกลางที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ ได้แก่ ลาวพาน (บรรานัน 1985* , วิไลวรรณ วนิชฐานันท์ 1973, ทศไฉน อารมณีสุข 2521, อุทัยวรรณ ตันหยง 2526, รัชณี เสนีย์ศรีสันต์ 2526) ลาวเวียง (กาญจนา พันธุ์คำ 2523, วิไลวรรณ วนิชฐานันท์ 1973, วิไลลักษณ์ เดชะ 2530) ลาวใต้ (กาญจนา พันธุ์คำ 2523, วิไลลักษณ์ เดชะ 2530) ลาวศรี (กาญจนา พันธุ์คำ 2523, วิไลลักษณ์ เดชะ 2530) ลาวโขง (ชาติกริต อนันทรารัน 2521, กาญจนา พันธุ์คำ 2523, พนิดา เย็นสมุทร 2524, วิไลลักษณ์ เดชะ 2530) ลาวเงี้ยว (วิไลวรรณ วนิชฐานันท์ 1973) ลาว-ลาว (วิไลวรรณ วนิชฐานันท์ 1973) ลาวยาน (วิไลวรรณ วนิชฐานันท์ 1973) และ ลาวแจ้ว (นงนุช ปึงเผ่าพันธุ์ 2523, วิไลลักษณ์ เดชะ 2530) จะเห็นว่ามีผู้ศึกษาเกี่ยวกับภาษาลาวแจ้วไว้เพียง

* งานวิจัยของ บรรานัน นี้เป็นการพิมพ์ครั้งที่ 2 มีการเรียบเรียงและปรับการนำเสนอใหม่ พิมพ์เผยแพร่ครั้งที่ 1 เมื่อปี ค.ศ. 1965

2 คน* คือ นงนุช ปึงเผ่าพันธ์ุ และวิไลลักษณ์ เตชะ โดยนงนุช ปึงเผ่าพันธ์ุ ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของภาษาลาวแวงที่ ต. ทองเอน โดยศึกษาระบบเสียง ได้แก่ ระบบเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ศึกษาการลงเสียงหนักเบา ลักษณะพยางค์ ระบบคำ ได้แก่ ลักษณะคำ และหมวดคำต่างๆ วลี ได้แก่ ชนิดของวลี และโครงสร้างของวลี และประโยค ได้แก่ ชนิดของประโยค และโครงสร้างของประโยค ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงงานวิจัยของ นงนุช เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเสียงวรรณยุกต์เท่านั้น ได้แก่ ระบบวรรณยุกต์ เสียงวรรณยุกต์ ในคำสองพยางค์ และทำนองเสียง ดังนี้คือ

1. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ พบว่าในภาษาลาวแวงที่ ต. ทองเอน
 - อ. อินทร์บุรี จ. สิงห์บุรี ประกอบด้วย 6 หน่วยเสียง คือ

	A	B	C	DL	DS
1	๑.1			๑.4	
2		๑.3			๑.6
3	๑.2		๑.5		
4				๑.2	๑.3

ภาพที่ 6 : แผนภูมิแสดงการวิวัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์จากวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาลาวแวง โดย นงนุช ปึงเผ่าพันธ์ุ (2527)

* ทั้งนี้นอกจากงานของ นงนุช ปึงเผ่าพันธ์ุ และวิไลลักษณ์ เตชะ ซึ่งเกี่ยวกับภาษาลาวแวง นั้นทนาย รณเกียรติ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้พานิสิตของภาควิชาภาษาศาสตร์ ไปเก็บข้อมูลภาคสนามประกอบการเรียนวิชาการวิจัยภาคสนาม ที่ ต. ทองเอน ด้วย แต่ทั้งนี้รายงานที่ได้จากการวิจัยภาคสนามภาษาลาวแวง ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

วรรณยุกต์ที่ 1 มีเสียงย่อยสองเสียง คือ ต่ำขึ้น (24) และ กลางตก (32) ได้แก่คำที่ปรากฏในกล่องวรรณยุกต์ช่อง A1 เสียงสองเสียงนี้ปรากฏแบบแปรอิสระกัน โดย หนูช สังเกตพบว่าถ้าออกเสียงเป็นคำๆ ผู้บอกภาษาจะออกเสียงเป็น ต่ำขึ้นเสมอ แต่ถ้าพูดเป็นวลี ประโยค โดยเล่าเรื่อง หรือการสนทนา ผู้บอกภาษาจะใช้เสียงกลางตกและต่ำขึ้น โดยเกิดการแปรอิสระกัน*

วรรณยุกต์ที่ 2 มีเสียงย่อยสองเสียง คือ ต่ำระดับ (22) และ ต่ำขึ้น (23) เสียงสองเสียงนี้มีความคล้ายคลึงกันทางสัทศาสตร์ และปรากฏแบบสลับกัน โดยเสียงต่ำระดับ (22) ปรากฏกับพยางค์เป็นในกล่องวรรณยุกต์ช่อง A234 และ เสียงต่ำขึ้น (23) ปรากฏกับพยางค์ตายสระเสียงยาวในกล่องวรรณยุกต์ช่อง DL4

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นหน่วยเสียงกลางระดับ (33) ปรากฏในกล่องวรรณยุกต์ช่อง B1234 และ DS4

วรรณยุกต์ที่ 4 มีเสียงย่อยสองเสียง คือ กลางขึ้นตกเส้นเสียงปิด (454?) และกลางขึ้นตก (454) เสียงสองเสียงมีความคล้ายคลึงกันทางสัทศาสตร์ และปรากฏแบบสลับกัน โดยเสียงกลางขึ้นตกเส้นเสียงปิด (454?) ปรากฏกับพยางค์เป็นในกล่องวรรณยุกต์ช่อง C1 และเสียงกลางขึ้นตก (454) ปรากฏกับพยางค์ตายสระเสียงยาวในกล่องวรรณยุกต์ช่อง DL123

วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นหน่วยเสียงต่ำขึ้นตกเส้นเสียงปิด (232?) ปรากฏในกล่องวรรณยุกต์ช่อง C234

วรรณยุกต์ที่ 6 เป็นหน่วยเสียงกลางตก (32) ปรากฏในกล่องวรรณยุกต์ช่อง DS123 หนูชพบว่าในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล มีบางคำที่ผู้บอกภาษาออกเสียงเป็นเสียงต่ำระดับ ซึ่งตรงกับเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน

* ดุลการวิเคราะห์ หักความต่างของเสียงต่ำขึ้น และเสียงกลางตกของวรรณยุกต์ 1 นี้ ในบทที่ 3, 4 ของผู้วิจัย

2. คำประสม พบว่ามีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ในคำประสมสองหน่วย คำ ได้แก่ คำที่มีเสียงวรรณยุกต์ 1 ประสมกับคำที่มีเสียงวรรณยุกต์ 6 ถ้าคำหน้าออกเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 คือ เสียงต่ำขึ้น (24) คำหลังจะเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 คือ เสียงกลางตก (32) เป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 คือ เสียงต่ำระดับ (22) ตัวอย่าง

เสียง ตก ๒ ๓

๒.1 ๒.6

เสียง ตก ๒ ๓

๒.1 ๒.2

ถ้าคำหลังยังคงเป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 คือ เสียงกลางตก (32) คำหน้าจะเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 คือ เสียงต่ำขึ้น (24) เป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 คือ เสียงกลางตก (32) เหมือนคำหน้า ตัวอย่าง

๒๓ ๒๓ ๒ ๓

๒.1 ๒.6

๒๓ ๒๓ ๒ ๓

๒.6 ๒.6

มุ่งเสนอว่าลักษณะการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เมื่อเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 ประสมกับคำที่มีเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 ดังกล่าวมานี้ แสดงว่าถ้าคำแรกออกเสียงสูง คำหลังก็ออกเสียงสูง และในคำคู่เดียวกันหากคำแรกออกเสียงต่ำ คำหลังก็ออกเสียงต่ำ ตามไปด้วย เป็นการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ให้ใกล้เคียงกัน หรือคล้ายคลึงกัน เรียกว่า การกลมกลืนเสียงโดยที่ความหมายของคำไม่เปลี่ยน

3. ลักษณะการขึ้นลงของเสียงในประโยค (Intonation group)

ลักษณะการขึ้นลงของเสียง หรือทำนองเสียง (intonation) หมายถึง ระดับความสูงต่ำของเสียงที่ปรากฏเป็นลักษณะของประโยคทั้งประโยค มีรูปแบบใหญ่ๆ 2 รูปแบบ คือ

ทำนองเสียงตก (falling intonation) หมายถึง ทำนองเสียงที่ทำให้ ต้นประโยคมีระดับเสียงสูงกว่าท้ายประโยค เช่น ทำนองเสียงในประโยคบอกเล่า

ทำนองเสียงขึ้น (rising intonation) หมายถึง ทำนองเสียงที่ทำให้
ต้นประโยคมีระดับเสียงต่ำ ท้ายประโยคมีระดับเสียงสูง

นางนุชกล่าวว่า ในภาษาลาวแม้ทำนองเสียงไม่ใช่หน่วยเสียงที่จะเปลี่ยน
ความหมายของคำ แต่เป็นสิ่งที่จะแสดงความหมายของประโยค ว่าเป็นบอกเล่า คำสั่ง
หรือคำถาม ฯลฯ การเปลี่ยนทำนองเสียงจะไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยน แต่จะ
ทำให้ความหมายของประโยคเปลี่ยน

นางนุชพบว่าทำนองเสียงตก ได้แก่ ประโยคบอกเล่า และประโยคปฏิเสธ
โดยเสียงจะตกลงต่ำเพียงเล็กน้อยในตอนท้ายประโยค ประโยคบอกเล่าที่แสดงการ
อ้อนวอน หรือต้องการพูดให้สุภาพขึ้น ทำนองเสียงจะเป็นทำนองเสียงตกในตอนท้าย
ประโยค แต่จะทอดเสียงที่ต่ำลงท้ายให้ยาว ประโยคคำสั่ง โดยเสียงจะตกมาก
ในตอนท้าย และพยางค์สุดท้ายเสียงจะเน้นหนัก ประโยคคำถามที่มีคำแสดงคำถามอยู่
หน้าประโยค จะมีเสียงตกในตอนท้ายประโยค

ทำนองเสียงขึ้น ได้แก่ ประโยคคำถามที่มีคำแสดงคำถามอยู่ท้ายประโยค
ประโยคที่แสดงความตกใจ และประหลาดใจ โดยเสียงตอนท้ายประโยคจะสูงขึ้น

วิไลลักษณ์ เตชะ (2530)

ได้ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาไทย 6 ภาษา ที่พูดใน
อ. ท่าตะโก จ. นครสวรรค์ คือ ภาษาลาวใต้ ลาวเวียง ลาวครั้ง ลาวแฉั่ว
ลาวพาน และลาวโซ่ง โดยศึกษาเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เพื่อให้
เห็นความเหมือนและความต่างของเสียงในภาษาไทยทั้ง 6 ภาษาดังกล่าว

ในที่นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในส่วนที่เกี่ยวกับระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาว
แฉั่วเท่านั้น ดังนี้ คือ

วรรณยุกต์ภาษาลาวแจ้วที่ อ. ท่าตะโก จ. นครสวรรค์ มี 5 หน่วยเสียง
ดังนี้คือ

	A	B	C	DL	DS
1	๑.1		๑.4		
2		๑.3			๑.2
3	๑.2		๑.5		
4					

ภาพที่ 7 : แผนภูมิแสดงการวิวัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์จากวรรณยุกต์
ดั้งเดิมในภาษาลาวแจ้ว โดย วิไลลักษณ์ เดชะ (2530)

วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นหน่วยเสียงกลางค่อนข้างต่ำขึ้น (24) ที่ปรากฏใน
กล่องวรรณยุกต์ช่อง A1

วรรณยุกต์ที่ 2 มีเสียงย่อยสองเสียง คือ กลางขึ้นตก (343) และ กลาง
ระดับ (33) เสียงย่อยสองเสียงนี้จะมีการปรากฏแบบแปรอิสระกันในคำพยางค์เป็นที่
ปรากฏในกล่องวรรณยุกต์ช่อง A234 แต่ถ้าเป็นคำพยางค์ตายสระเสียงสั้นที่ปรากฏ
ในกล่องวรรณยุกต์ช่อง DS1234 และคำพยางค์ตายสระเสียงยาวที่ปรากฏในกล่อง
วรรณยุกต์ช่อง DL4 จะเป็นเสียงกลางระดับ (33)

วรรณยุกต์ที่ 3 เป็นหน่วยเสียงกลางค่อนข้างสูงระดับ (44) ที่ปรากฏ
ในกล่องวรรณยุกต์ช่อง B1234

วรรณยุกต์ที่ 4 เป็นหน่วยเสียงกลางค่อนข้างสูงตกเส้นเสียงปิด (42?) ที่
ปรากฏในกล่องวรรณยุกต์ช่อง C1

วรรณยุกต์ที่ 5 มีเสียงย่อยสองเสียง คือ กลางค่อนข้างสูงขึ้นเส้นเสียงปิด
(45?) และกลางค่อนข้างสูงขึ้นตก (454) เสียงย่อยสองเสียงปรากฏแบบสลับหลักกัน

โดยเสียงย่อ 45? ปรากฏกับพยางค์เป็นในกล่องวรรณยุกต์ช่อง C234 และ
เสียงย่อ 454 ปรากฏกับพยางค์ตายสระเสียงยาวในกล่องวรรณยุกต์ช่อง DL123

การศึกษาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ภาษาลาวแจ้วของ นางนุช และ วิไลลักษณ์
ดังกล่าวข้างต้นยังไม่ละเอียดเพียงพอ ทั้งนี้เพราะ นางนุช มุ่งที่จะบรรยายลักษณะทาง
ภาษาศาสตร์ของภาษาลาวแจ้วในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับเสียง ระดับคำ และ
ระดับประโยค มิได้ศึกษาอย่างลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ส่วน วิไลลักษณ์ ได้เน้นการ
เปรียบเทียบระบบเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแจ้วกับภาษาไทยอื่นๆ อีก 5 ภาษา
จึงวิเคราะห์แต่เพียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำพยางค์เดี่ยวเท่านั้น มิได้มุ่งศึกษา
รายละเอียดเกี่ยวกับการแปรของวรรณยุกต์เมื่อปรากฏในคำเดี่ยว คำสองพยางค์ และ
คำพูดต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษาของผู้วิจัยคงจะช่วยอธิบาย และให้ภาพ
เกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวแจ้วได้ชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย